

REPUBLICA MOLDOVA
JUDECĂTORIA CHIȘINĂU
SEDIUL CIOCANA

mun. Chișinău, str. Mihail Sadoveanu, nr. 24/1,
Republica Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 333 665; (022) 337 520
e-mail: jci@justice.md

*Sediul specializat în examinarea cauzelor cu privire la activitatea
judecătorului de instrucție*

REPUBLIC OF MOLDOVA
THE COURT OF CHISINAU
CIOCANA COURT OFFICE

Chisinau city, Mihail Sadoveanu street, nr.24/1,
Republic of Moldova, MD-2044,
tel./fax (+373 22) 333 665; (022) 337 520
e-mail: jci@justice.md

*The Court Office specialized in the examination of the cases concerning
the activity of the investigative judge*

Curtea Constituțională

MD – 2004, mun. Chișinău, str. Al. Lăpușneanu, nr. 28

Judecătoria Chișinău (*sediul Ciocana*), Vă expediază pentru examinare sesizarea avocatului Aliona Dragomir, care acționează în apărarea drepturilor și libertăților și intereselor legitime ale petiționarului Russu Denis, privind sesizarea Curții Constituționale, în vederea verificării constituționalității prevederilor art.199 alin. (3) și (8) din Codul de executare.

Se anexează: Cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate pe 4 file.

Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 21 file.

Copia plângerii înaintată în condițiile art. 313 din Codul de procedură penală pe 27 file (cu anexe).

Copia ordonanței Procurorului din Procuratura mun. Chișinău (Oficiul Botanica) Evghenia Luca din 21 februarie 2023 pe 3 file.

Copia ordonanței procurorului, adjunct-interimar al Procurorului-șef al Procuraturii mun.Chișinău șef-interimar al Oficiului Botanica, Denis Poiată din 21 martie 2023 pe 4 file.

Copia procesului – verbal al ședinței pe 3 file.

Încheierea din 14 iulie 2023 pe 1 file.

Vicepreședintele interimar
Judecătoriei Chișinău (*sediul Ciocana*)

Constantin Damaschin

Grefier: Olga Dogoter

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

mun. Chișinău, MD-2004, RM

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

Prezentată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție
(ridicată în cadrul dosarului nr. 10-673/2023, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana)

Chișinău 2023

pagina 1 din 21

I. AUTORUL SESIZĂRII:

Petiționarul (petentul) în cadrul procesului penal nr. 10-673/2023, aflat pe rol la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, Russu Denis Vladimir, IDNP: _____, născut la _____, la moment actual deținut la Penitenciarul _____

Reprezentat de către avocat Aliona Dragomir, telefon mobil: _____

II. OBIECTUL SESIZĂRII:

Obiectul prezentei sesizări constituie solicitarea exercitării controlului constituțional a unor prevederi din art. 199 alin. (3) Cod de Executare, nr. CE443/2004 din 24.12.2004 (Publicat : 05.11.2010 în MONITORUL OFICIAL Nr. 214-220 art. 704 data intrării în vigoare; modificat prin *LP187 din 14.07.22, MO238-244/29.07.22 art. 467; în vigoare 29.01.2023*).

Consider că normele materiale indicate supra, nu stabilesc clar condițiile de aplicare a transferării temporară a condamnatului într-un izolator de urmărire penală pentru participarea condamnatului în calitate de *petentul, petiționar, victimă, partea vătămată* în instanțele de judecată la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 Cod de procedură penală.

Astfel, se solicită verificarea corespunderii constituționalității dispozițiilor art. 199 alin. (3) din Cod de Executare al RM, în coraport cu prevederile art. 16, 20, 23, 24, 36, 37, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI EXAMINATE DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ:

În procedura Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, judecătorul de instrucție, Victor Rațoi, se află spre examinare plângerea înaintată în baza art. 313 Cod de procedură penală, depusă de petiționarul Denis Russu împotriva ordonanței din 21.02.2023 a procurorului în Procuratura municipiului Chișinău, Oficiul Botanica, Evghenia Luca și împotriva ordonanței din 21.03.2023 a procurorului, adjunct-interimar al Procurorului-șef al Procuraturii municipiului Chișinău, șef interimar al Oficiului Botanica, Denis Poiată, prin care s-a dispus refuzul în pornirea urmăririi penale pe faptul acțiunilor pretins ilegale ale angajaților Administrației Naționale a Penitenciarelor, str. Titulescu, nr. 35 din mun. Chișinău, în cadrul procesului penal nr. 20224202442 din 17.12.2022 din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

În motivarea plângerii a fost declarată că, examinând unipersonal cererea înaintată de către avocatul Aliona Dragomir în interesele victimei Denis Russu, pe marginea procesului penal (cauza nr. 1-22045591-12-10-01042022-1 și cauza nr. 1-22045605-12-10-01042022-1) a fost emisă încheiere judecătorului Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, Alina Gorceac, cu privire la escortarea petentului din Penitenciarul _____ citez: „*Etaparea condamnatului Russu Denis, din Penitenciarul _____ – Chișinău, cu menținerea pe 2 zile, pentru asigurarea prezenței numitului în ședința de judecată fixată pentru data de*

24 noiembrie 2022; A informa condamnatul Russu Denis despre faptul că are dreptul de a refuza în formă scrisă etaparea în Penitenciarul nr. 13 Chișinău în scopul participării în ședința de judecără pe cauza respectivă, însă acest refuz va fi calificat drept refuz de a participa în ședințele judiciare; În cazul refuzului condamnatului de-a fi etapat în Penitenciarul nr. 13 Chișinău, a obliga administrația acestuia să expedieze în adresa instanței confirmarea refuzului în cauză. Încheierea este irevocabilă.”

Totodată, prin intermediul poștei electronice, avocata Aliona Dragomir, care acționează în numele și interesele lui Russu Denis a depus cerere privind escortarea petiționarului, deținut în Penitenciarul nr. 17 – Rezina, la data de 24 noiembrie 2022 direct în Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana (judecătorul de instrucție, Alina Gorceac) fără menținerea în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău.

În argumentarea și motivarea cererii, a fost menționată că: este necesar să reținem un fapt foarte important că conform materialelor procesului penal apar datele personale și sunt implicați persoane, angajații al Penitenciarului nr. 13 – Chișinău, iar judecătorul de instrucție este obligat să excludă orice influență asupra reclamantului plângerii din partea persoanelor cointeresate, înainte ca reclamantul să fie audiat în judecată.

Prin plângerea adresată judecătorului de instrucție, depusă prin intermediul Serviciul special al Penitenciarului nr. 17, la data de 22 august 2022, *petiționarul Russu Denis tot a solicitat etaparea direct în instanța de judecată, fără menținerea în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, cu returnarea la Penitenciarul nr. 17 – Rezina în aceiași zi, după examinarea cauzei judecătorești.*

Mai mult, prin cerere înaintată judecătorului de instrucție Alina Gorceac, cet. Denis Russu a informat că anterior în privința lui deja a fost emisă dispoziția de escortare la ședința de judecată din 11 februarie 2022, petrecută la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, la judecătorul de instrucție Elisaveta Buzu, fără a fi etapat la izolatorul de urmărire penal, Penitenciarul nr. 13 – Chișinău.

Astfel, practica instanței judecătorești din municipiului Chișinău, sediul Ciocana, cât și a Administrației Naționale a Penitenciarelor, prevede posibilitatea etapării condamnatului din Penitenciarul nr. 17 Rezina, direct la ședința de judecată în municipiul Chișinău, fără menținerea în Penitenciarul nr. 13 Chișinău.

Examinarea plângerei în temeiul art. 313 Cod de procedură penală, a avut loc prin intermediul teleconferinței, **iar încheierea din 05.10.2022 privind etaparea petiționarului nu a fost executată.**

În această ordine de idei, prin refuzul de a etapa petiționarul direct în instanța de judecată, pentru participarea în fața judecătorului de instrucție, pentru ar fi posibilă conexare la materialele cauzei probe suplimentare ș.a., a fost încălcat dreptul petentului privind desfășurarea ședinței în mod echitabil și egal, astfel, încălcând prevederile Codului de procedură penală, prevăzute de art. 17; 19; 20; 28; 300; 313; 323 alin. (1), combinată cu art. 60 alin. (1) pct. 2), 3), 8) din Cod de procedura penală și art. 6 § 1 la CEDO (dreptul la un proces echitabil).

Totodată, consider că a fost comisă o încălcare ale procedurii procesual penale, încălcând drepturile lui Denis Russu privind accesul la justiție, participarea în ședința de judecată în calitate de autorul plângerii depusă în baza art. 313 CPP, or, prin neexecutarea încheierii din 05.10.2022 a judecătorului de instrucție (irevocabilă), a fost săvârșit amestecul în înlăptuirea justiției, în judecarea cauzei cu scopul de a împiedica

9

examinarea multilaterală, deplină și obiectivă a cauzei concrete (împotriva cet. Renato Usatfi și împotriva acțiunilor ilegale ale ANP, care a avut loc în anul 2017 în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău).

Anume din aceste considerente expuse supra, din motiv că nu a avut loc etaparea petentului Denis Russu în fața instanței judecătorești, pentru ar fi posibilă participarea într-o ședință secretă și închisă, în adresa Procuraturii Generale a RM a fost depusă plângerea penală, solicitând începerea urmăririi penale pentru examinarea în ordinea prevăzută de art. 274 al CPP a acțiunilor ilicite ale colaboratorilor Administrației Naționale a Penitenciarelor, care la data de 24 noiembrie 2022 au săvârșit infracțiunile prevăzute de art. 303 și 320 Cod penal în următoarele circumstanțe, prin care s-a cauzat lui Denis Russu prejudicii fizice și psihice, fiindu-se afectată și agravată starea sănătății.

Trebuie de menționat, că judecătorul de instrucție s-a expus etaparea condamnatului Russu Denis Vladinir, din Penitenciarul nr. 17 – Rezina în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, cu menținerea pe 2 zile, pentru asigurarea prezenței numitului în ședința de judecată fixată pentru data de 24.11.2022, **ceea ce nu a avut loc.**

Totodată, procuror în Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Botanica, Evghenia Luca examinând materialele procesului penal nr. 20224202442 din 17.12.2022 și raportul cu propunerea de a nu porni urmărirea penală, înaintat de către ofițerul de urmărire penală al SUP a IP Botanica, a făcut trimitere la art. 199 alin. (3) din Codul de executare, conform căreia: *„Transferarea temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în alte cazuri decât cele prevăzute la art. 198 alin. (2) din prezentul cod, dacă această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată la examinarea plângerilor depuse în baza art. 473¹ și 473² din Codul de procedură penală, se dispune de directorul al Administrației Naționale a Penitenciarelor în baza încheierii instanței de judecată. Transferarea care se impune pentru efectuarea actelor procedurale cu privire la o infracțiune săvârșită de o altă persoană decât condamnatul se dispune la citarea instanței de judecată sau organului de urmărire penală și doar cu acordul condamnatului exprimat în acest sens”* totodată, trebuie de menționat că **această normă nu prevede transferarea obligatorie inițial într-un izolator de urmărire penală, pentru participarea fizică la ședințele de judecată la examinarea plângerilor depuse în baza art. 313 Cod de procedură penală.**

Cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate:

Respectiv, având în vedere cele menționate supra, pentru a identifica elementele infracțiunilor prevăzute de art. 303 și 320 din Codul penal în acțiunile colaboratorilor Administrației Naționale a Penitenciarelor, la etapa examinării plângerii vizate, a fost solicitată verificarea corespunderii constituționalității dispozițiilor art. 199 alin. (3) și alin. (8) din Cod de Executare RM, în coraport cu prevederile art. 16, 20, 23, 24, 36, 37, 53 și 54 din Constituție RM, or normele materiale indicate supra, nu stabilesc clar condițiile obligatorie de aplicare a transferării temporară a condamnatului într-un izolator de urmărire penală pentru participarea în calitate de *petentul, petiționarul, victimă, partea vătămată* în instanțele de judecată la examinarea plângerilor depuse în baza art. 313 Cod de procedură penală.

Or, conform prevederilor art. 7 alin. (3) din Cod de procedură penală, în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui RM, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.

Totodată, în baza alin. (3¹) „la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; **c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei;** d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

În această ordine de idei, menționez că în baza art. 2 Cod de procedură penală, (1) Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de prezentul cod. (2) Principiile generale și normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte constituie elemente integrante ale dreptului procesual penal și nemijlocit dau naștere drepturilor și libertăților omului în procesul penal. (3) *Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale.* Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția. (4) Normele juridice cu caracter procesual din alte legi naționale pot fi aplicate numai cu condiția includerii lor în prezentul cod. (5) În desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Trebuie de menționat că „Excepție de neconstituționalitate” constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului cetățeanului, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale privind controlul constituționalității actelor normative. Și aceasta se poate realiza numai în caz în care norma prezumată a fi neconstituțională urmează să fie aplicată la litigiul judiciar și este implicată persoana respectivă.

Potrivit art. 4 alin.(1) din Constituție, Curtea Constituțională are obligația se interpreta și aplica dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate internaționale la care Republica Moldova este parte.

Prin normele procesual-penale și execuțional-penale, legislatorul a urmărit instituirea unui complex echitabil între aceste două mari sarcini ale procesului penal, pentru stabilirea adevărului și exercitarea unei justiții veritabile (sub aspect procedural).

Instanțele judecătorești, care aplică normele procedur penale, sînt obligate să activeze în așa mod, încît nici o persoană să nu fie lipsită în dreptul său privind accesul la justiție. Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate - **accesibilitate**,

previzibilitate și *claritate*, norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară **art. 23 alin. (2) din Constituția RM, care statuează asupra obligației statului de a garanta și asigura dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.**

Potrivit art. 134 din Constituție, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

O lege sau un alt act normativ, legitim adoptat de organele de resort, poate fi supus controlului constituționalității conform art. 135 din Constituția RM, potrivit căruia Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și altor actelor normative.

Așadar, obiectul prezentei cereri constituie solicitarea exercitării controlului constituțional a unor prevederi din art. 199 alin. (3) Cod de Executare al RM, or, considerăm că normele materiale indicate supra, nu stabilesc clar condițiile *pentru transferare obligatorie (temporară) a condamnatului într-un izolator de urmărire penală* în raza teritorială a instanței judecătorești pentru participarea în calitate de *petiționar, victimă, partea vătămată* în instanțele de judecată la examinarea plângerilor depuse în baza art. 313 Cod de procedură penală (ordinea secretă și închisă).

În lumina celor expuse supra, întru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale condamnatului, pentru participarea în calitate de petentul, petiționarul, victimă sau partea vătămată în instanțele de judecată la examinarea plângerilor depuse în baza art. 313 Cod de procedură penală, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova; art. 24 alin. (1), art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională; art. 4 alin. (1) lit. g), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale; art. 7 alin. (3¹) lit. c) Cod procedură penală, a fost solicitată:

Sesizarea Curții Constituționale a Republicii Moldova privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și verificarea constituționalității alin. (3) al art. 199 din Cod de Executare, pentru clarificarea acestor norme prin prisma „obligativității” și „necesității” *transferării temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în cazul în care această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată în calitate de petentul, petiționarul, victimă, parte vătămată, la examinarea plângerilor depuse în baza art. 313 din Codul de procedură penală,*

La data 14 iulie 2023, cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a alin. (3) și (8) al art. 199 din Cod de Executare a fost admisă de către Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, cu remiterea în adresa Curții Constituționale sesizarea avocatului Aliona Dragomir.

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII:

Conform punctul 97 din Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006, „transferul deținuților dintr-o instituție penitenciară în alta se realizează în conformitate cu prevederile art. 199 al Codului de executare.”

Totodată, conform pct. 99 din Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583/2006, „transferul deținuților poate fi dispus la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată în procedura cărora se examinează o cauză penală în care deținutul respectiv este parte sau martor la proces, pentru necesitatea separării deținuților implicați în același caz penal în calitate de inculpați, martori și victime.”

Așadar, în baza **articolului 199 alin. (3) al Codului de executare**, „transferarea temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în alte cazuri decât cele prevăzute la art. 198 alin. (2) din prezentul cod, dacă această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată la examinarea plîngerilor depuse în baza art. 473¹ și 473² din Codul de procedură penală, se dispune de directorul al Administrației Naționale a Penitenciarelor în baza încheierii instanței de judecată. Transferarea care se impune pentru efectuarea actelor procedurale cu privire la o infracțiune săvârșită de o altă persoană decât condamnatul se dispune la citarea instanței de judecată sau organului de urmărire penală și doar cu acordul condamnatului exprimat în acest sens.”

Totodată, norma vizată nu prevede „**obligativitatea**” și „**necesitatea**” *transferării temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în cazul în care această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată în calitate de petentul, petiționarul, victimă, parte vătămată, la examinarea plîngerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din Codul de procedură penală.*

Evident, că dorința petiționarului de a fi prezent fizic la proces și de a participa la susținerea plîngerii sale este o cerință legitimă și justificată, dar, în același timp, **transferul în condiții inumane și degradante** pentru o perioadă nestabilă în izolator de urmărire penală (a se vedea Penitenciarul nr. 13 – Chișinău), **pentru participarea numai la un singur proces în calitate de petentul**, este o măsură nerezonabilă, deoarece contravine prevederilor **art. 24** (dreptul la viață și la integritate fizică și psihică), **art. 36** (dreptul la ocrotirea sănătății) și **art. 37** (dreptul la un mediu înconjurător sănătos) **al Constituției Republicii Moldova.**

În această ordine de idei, trebuie de menționat că condiții de detenție în Penitenciarul nr. 13 - Chișinău, **pentru persoanele condamnate sunt inumane.** Condamnatul la detenție pe viață, va fi pus în demisolul acestui Izolator de Detenție Preventivă, fapt ce va duce inevitabil la degradarea stării de sănătate mai ales în condițiile detenției contrare art. 3 din CEDO (fapt deja constatat atât prin jurisprudența constantă națională și a CtEDO, precum și prin Rapoartele în domeniu, că în Penitenciarul nr. 13 Chișinău – condițiile de detenție sunt contrare art. 3 din CEDO).

De asemenea, în Rapoartele Comitetului European de Prevenire a Torturii, bazate pe vizitele repetate efectuate în această instituție penitenciară în repetate rânduri, precum și în avizele avocatului parlamentar menite de a ameliora condițiile de detenție în acest penitenciar s-a atras atenție că condițiile de detenție se atribuie celor degradante și inumane. În ultimul raport al Consiliului pentru Prevenirea Torturii, care este un mecanism național pentru prevenirea torturii din Republica Moldova, s-a constatat că izolatorul de urmărire penală Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, este într-o stare deplorabilă și ar putea fi calificate ca condiții inumane și degradante.

Rapoartele în domeniu, emise atât de către organismele internaționale (CPT Internațional, Consiliul Europei, ONU etc.), cât și de către organismele naționale (CpPT Național, Avocatul Poporului, Amnesty International - Moldova, Centrul de Resurse Juridice din Moldova etc.), prin care se constată că în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău etc. condițiile de detenție ar putea fi considerate ca fiind un tratament inuman și degradant, ținând cont mai cu seamă de perioade adesea îndelungate de detenție a persoanelor în arest preventiv și regimul împovăraător la care aceștia sânt supuși (Raportul CPT Internațional al CoE din 30 iunie 2016).

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, art. 3 al Convenției consfințește una dintre cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice.

Acesta consacrand un drept intangibil interzice, în termeni absoluți, tortura și tratamentele sau pedepsele inumane ori degradante, indiferent de circumstanțe și de comportamentul victimei (*cauza Mozer vs Republica Moldova și Federația Rusă* din 23.02.2016, § 117; *cauza Rotaru vs Republica Moldova* din 15.02.2011, § 30; *cauza Ciorap vs Republica Moldova* din 19.06.2007, § 62).

De reținut că, în mai multe cauze, CtEDO a notat cu îngrijorare repetarea problemelor în privința condițiilor precare de detenție în instituțiile penitenciare din Republica Moldova și în mod special în Penitenciarul nr. 13 din mun. Chișinău.

CtEDO reține că, în repetate rânduri, a constatat încălcarea art. 3 din CEDO în privința acestui penitenciar (*cauza Shishanov vs Moldova* din 15.12.2015, § 127), însă această problemă sistemică continuă să persiste.

Conform art. 4 din Codul penal (principiul umanismului), întreaga reglementare juridică are menirea să apere, în mod prioritar, persoana ca valoare supremă a societății, drepturile și libertățile acesteia. Legea penală nu urmărește scopul de a cauza suferințe fizice sau de a leza demnitatea omului. *Nimeni nu poate fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante.*

Este de menționat, că Statul este garantul respectării drepturilor omului, iar respectarea dreptului la justiție este o garanție pe care Republica Moldova și-a asumat-o. În lumina obligațiilor sale, Statul a înființat instituții, pe care le-a investit cu autoritatea de a supraveghea, respecta, garanta și promova drepturile omului, iar instanța judecătorească este una dintre aceste autorități.

Ba mai mult, în baza Ordinului Ministerului Justiției nr. 189 din 17 iulie 2019 și Hotărârii nr. 301/18 din 30 iulie 2019 al Consiliului Superior al Magistraturii, pentru asigurarea executării art. 32 alin. (2) din Codul de procedură penală, a fost aprobat Regulamentul privind desfășurarea ședințelor de judecată cu utilizarea aplicației de teleconferință în instanțele judecătorești și instituțiile penitenciare.

Iar, acest Regulament se aplică în exclusivitate ședințelor de judecată desfășurate pentru examinarea chestiunilor prevăzute de art. 469, 473¹ și 473² din Codul de procedură penală și numai dacă implică comunicarea prin intermediul aplicației de teleconferință. **Totodată, acest Regulament nu prevede modul de examinare a plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din Cod de procedură penală,** or, această categorie de dosare este considerată ca fiind o excepție de la regula generală instituită de norma legală, or, instanța de judecată urma să asculte declarațiile petiționarului (victimei) sau martorului într-o ședință închisă, secretă și confidențială.

De asemenea, în conformitate cu prevederile art. 212 Cod de procedură penală, coroborate cu jurisprudența CEDO, în special *cauza Ernst și alții vs. Belgia*, din 15 iulie 2003, precum și în baza pct. 106 sbpct. 16 din „Instrucțiunea cu privire la activitatea de evidență și documentare procesuală în judecătoria și curțile de apel”, anexă la Hotărârea CSM nr. 142/4 din 04.02.2014, potrivit căruia, ca urmare a modificării Instrucțiunii prin Hotărârea CSM din 15.01.2019, plângerile înaintate în baza art. 313 CPP se regăsesc la rubrica „Materiale Confediniționale”, **astfel se examinează în ședință de judecată închisă, secretă și confidențială.**

Totodată, *document confidențial înseamnă orice document sau orice alt tip de material care nu este clasificat drept ”public”, (a se vedea Regulations of the Registry, Confidențial: „a nu fi dezvăluit publicului”, pct. 14¹¹ lit. b) din Regulament ale Curții Penale Internaționale).*

Astfel, normele care trebuie respectate de judecător și angajații sistemului judecătoresc se află în Regulamentele și Instrucțiunile ale CSM, Codurile de procedură, și în alte legi. Iar, conform prevederilor Legii nr. 544, se găsesc enumerate obligațiile statutare ale judecătorilor, dar care trebuie respectate, inclusiv în timpul soluționării cauzelor.

De asemenea, întru asigurarea unei apărări efective, dat fiind specificul speței deduse judecării în ordine prevăzută de art. 300 și 313 din Cod de procedură penală și în contextul circumstanțelor cauzei (a se vedea prevederile art. 58 – 60, 212 și 323 CPP) pentru aflarea adevărului pe caz și formarea unor concluzii juste, ***se impune prezența fizică în sala de judecată a petentului, petiționarului, victimei, părții vătămate, pentru a asigura desfășurarea procesului în mod confidențial.***

Dar, în același timp, nu există o normă obligatorie stipulată de legiuitor, care să oblige transferarea condamnatului în alt penitenciar (izolator de urmărire penală), pentru a participa la proces în această categorie de cauze (ordinea art. 313 CPP).

Satisfăcând cererea (solicitare) privind dorința petentului (petiționarului) de a fi prezent fizic în sala de judecată, judecătorul de instrucție, prin încheierea motivată dispune transferarea deținutului în alt penitenciar, în baza prevederilor art. 199 Cod de Executare, dar, în același timp, instanța de judecată nu poate considera refuzul etapării în condiții inumane de detenție, drept un refuz de a participa la proces judecătoresc, întrucât acest lucru nu este prevăzut de lege, or, conform alin. (3) al art. 199 Cod de Executare [...] „Transferarea care se impune pentru efectuarea actelor procedurale cu privire la o infracțiune săvârșită de o altă persoană decât condamnatul se dispune la citarea instanței de judecată sau organului de urmărire penală și doar cu acordul condamnatului exprimat în acest sens.”

În consecință, situația actuală îl poate pune pe judecător într-o poziție dificilă, deoarece dacă nu există un refuz scris de la condamnatul privind participarea la ședință, iar deținutul nu este transferat doar din motivul refuzului de a fi supus în condiții inumane, acest lucru poate duce la încălcarea accesului la justiție în mod egal (art. 20 din Constituție, în coraborare cu art. 16 [egalitatea în fața legii și a autorităților publice], și ca urmare, încălcarea dreptului la un proces echitabil, garantat de art. 6 al CEDO).

Posibilitatea persoanei de a utiliza toate mijloacele procesuale pentru apărarea sa, corespunde **principiul preeminenței dreptului** ce constituie și una din exigențele unui proces echitabil în sensul prevederilor art. 6 § 1 din Convenția CEDO (*cauza Roșca vs. Moldova*, nr.6267/02 din 22.03.2005), Luînd în vedere cele expuse, în coroborare cu art. 20 și art. 54 din Constituția RM, „Orice persoană are dreptul privind accesul la justiție și la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.”

Așadar, menționăm că pentru a fi incident articolul 16 din Constituție, trebuie să se constate existența unui tratament diferențiat care să pună în discuție una din condițiile de exercitare a unui drept garantat de Constituție. Egalitatea în fața legii și a autorităților publice presupune lipsa oricărei discriminări directe sau indirecte. Discriminarea are loc atunci când persoanele care se află în situații semănătoare sunt tratate în mod diferit (discriminare directă) sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod (discriminare indirectă). Așadar, o condiție primordială pentru existența tratamentului diferențiat o reprezintă caracterul comparabil al situațiilor (DCC nr. 72 din 27 mai 2021, § 30). În prezenta cauză, putem stabili un tratament diferențiat între diferite categorii de persoane.

Relevant speței, atest că condamnatul Russu Denis, anterior a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău în condiții de detenție care, conform jurisprudenței CtEDO, afectează drepturile condamnatului sau ale prevenitului, garantate de art. 3 din Convenția CEDO. Astfel, s-a constatat următoarele: 1. Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 17.12.2021, în conformitate cu prevederile art. 385 alin. (5) din Codul de procedură penală, lui Russu Denis a fost redusă pedeapsa cu 607 zile pentru perioada aflării în detenție în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău cu statut de prevenit din 04.07.2014 până la 01.03.2016. 2. Prin încheierea Judecătoriei Orhei, sediul Rezina din 11.05.2022, în baza art. 473⁴ alin. (4) din Codul de procedură penală, plângerea avocatului împotriva instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție a fost admisă parțial, fiindu-i redusă pedeapsa cu 215 zile pentru deținerea cu statut de condamnat în Penitenciarul nr. 13 – Chișinău, în perioada 03.03.2016 – 21.01.2021.

Totodată, **conform răspunsului nr. 5/D-427 din 16.03.2023 al Administrației Naționale a Penitenciarelor**, examinând faptele sesizate în cererea avocatului Aliona Dragomir din data de 25.02.2023, înregistrată cu nr. D-427 din 27.02.2023, în numele și interesele deținutului Russu Denis, privind posibilitate escortării condamnatului din Penitenciarul nr. 17 - Rezina pentru participarea la ședința de judecată în fața judecătorului de instrucție s-a comunicat următoarele:

„Având în vedere numărul mare de ședințe de judecată desfășurate în instanțele de judecată nearondate instituției penitenciare în care se dețin persoanele private de libertate, transportarea lor directă devine imposibilă, atât din lipsa elementară a resurselor materiale, cât și a resurselor umane disponibile.

Referitor la solicitarea Dumneavoastră vă confirmăm că deținutul Russu Denis a fost transportat direct din Penitenciarul nr. 17 - Rezina la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana, însă executarea acestei escorte a perturbat programul zilnic de activitate al penitenciarului și a costat bugetul instituției sume excesive.

De aceea, având în vedere capacitatea limitată a sistemului administrației penitenciare de asigurare a escortei deținuților și ținând cont de necesitatea de utilizare a finanțelor publice într-un mod rațional, transportarea deținuților în instanța de judecată nearondată instituției penitenciare prin transferarea lor prealabilă în instituția de detenție arondată se consideră o măsură proporțională cu scopul urmărit.

Finalmente, reiterăm că soluția de transferarea prealabilă a deținuților asigură în egală măsură respectarea drepturilor acestora precum și utilizarea rațională a finanțelor publice.,,

Totodată, conform răspunsului din 19 iunie 2023 nr. 1873m 1586m/i, emis de președintele interimar al Consiliului Superior al Magistraturii, Nina Cernat: „deși sânt incontestabile politicile guvernamentale de optimizare a cheltuielilor bugetare de stat, în proces de verificare în cadrul CSM n-au fost stabilite acte comune de uz intern (CSM, AAIJ, Ministerul Justiției), care ar dispune restricționarea escortării deținuților în ședințele judecătorești, pe motivul deficitului bugetar. Or, cheltuielile de escortare pentru ședințele judecătorești a persoanelor aflate în detenție sânt raportate Administrației Naționale a Penitenciarelor.”

Luând în vedere cele menționate supra, transportarea deținuților în instanța de judecată nearondată instituției penitenciare prin transferarea lor prealabilă în instituția de detenție arondată, la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din CPP, nu este prevăzută de alin. (3) al art. 199 din Cod de Executare.

Cu alte cuvinte, norma vizată nu prevede „obligativitatea” și „necesitatea” transferării temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în cazul în care această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată în calitate de petentul, petiționarul, victimă, parte vătămată, la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din Codul de procedură penală.

V. PREVEDERI RELEVANTE DIN HOTĂRÂREA CURȚII CONSTITUȚIONALE nr. 2 din 09.02.2016 PENTRU INTERPRITAREA art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din CONSTITUȚIA RM:

În temeiul hotărârii menționate, Curtea Constituțională a hotărât:

În sensul art. 135 alin.(1) lit. a) și g) coroborat cu art. 20, 115, 116 din Constituție:

În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea Legilor, Hotărârilor a Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de instanța de judecată din oficiu;

- 17
- Sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii sau complete de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;
  - Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții: 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția; 2) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea hotărârii, sesizării privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/ completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel, judecătoriilor pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

VI. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ.

PREVEDERI RELEVANTE DIN CONSTITUȚIA REP. MOLDOVA:

Prevederi relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

- (1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.
- (2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.

Articolul 20

Accesul liber la justiție

- (1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.
- (2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 24

Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

- (1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.

(2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

(3) Pedeapsa cu moartea este abolită. Nimeni nu poate fi condamnat la o asemenea pedeapsă și nici executat

Articolul 36

Dreptul la ocrotirea sănătății

(1) Dreptul la ocrotirea sănătății este garantat.

(2) Minimul asigurării medicale oferit de stat este gratuit.

(3) Structura sistemului național de ocrotire a sănătății și mijloacele de protecție a sănătății fizice și mentale a persoanei se stabilesc potrivit legii organice.

Articolul 37

Dreptul la un mediu înconjurător sănătos

(1) Fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive.

(2) Statul garantează fiecărui om dreptul la accesul liber și la răspîndirea informațiilor veridice privitoare la starea mediului natural, la condițiile de viață și de muncă, la calitatea produselor alimentare și a obiectelor de uz casnic.

(3) Tăinuirea sau falsificarea informațiilor despre factorii ce sînt în detrimentul sănătății oamenilor se interzice prin lege.

(4) Persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane, ca urmare a unor contravenții ecologice.

Articolul 53

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

(1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

(2) Statul răspunde patrimonial, potrivit legii, pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvîrșite în procesele penale de către organele de anchetă și instanțele judecătorești.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidentiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Prevederile relevante ale Codului de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004, sunt următoarele:

Articolul 199

Transferarea și escortarea condamnaților

„[...]”

(3) Transferarea temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în alte cazuri decât cele prevăzute la art. 198 alin. (2) din prezentul cod, dacă această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată la examinarea plîngerilor depuse în baza art. 473¹ și 473² din Codul de procedură penală, se dispune de directorul al Administrației Naționale a Penitenciarelor în baza încheierii instanței de judecată. Transferarea care se impune pentru efectuarea actelor procedurale cu privire la o Infracțiune săvârșită de o altă persoană decât condamnatul se dispune la citarea instanței de judecată sau organului de urmărire penală și doar cu acordul condamnatului exprimat în acest sens.
[...]”

Prevederile relevante ale „Statutului executării pedepsei de către condamnați”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006, sunt următoarele:

Punctul 97.

„Transferul deținuților dintr-o instituție penitenciară în alta se realizează în conformitate cu prevederile art. 199 al Codului de executare.”

Punctul 99.

„Transferul deținuților poate fi dispus în următoarele cazuri:
la solicitarea organului de urmărire penală sau a instanței de judecată în procedura cărora se examinează o cauză penală în care deținutul respectiv este parte sau martor la proces;
pentru asigurarea repartiției uniforme a deținuților conform necesităților sistemului administrației penitenciare;
reorganizarea, lichidarea sau schimbarea categoriei penitenciarului;
necesitatea separării deținuților implicați în același caz penal în calitate de inculpați, martori și victime;
derularea măsurilor de securitate, regim și de profilaxie;
prevenirea situațiilor de conflict dintre deținuți;
conform indicațiilor medicale;
în legătură cu situația familială excepțională (la femei – existența copiilor sugari sau a sarcinii).”

Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 58

Victima

„[...]

(5) Victima, de îndată ce a fost identificată, beneficiază în condițiile legii de dreptul la protecție și compensare, precum și de dreptul de a depune o cerere privind aplicarea măsurilor de protecție.

[...]

(8) Victima este obligată:

1) să se prezinte la citarea organului de urmărire penală sau a instanței judecătorești și să dea explicații la solicitarea acestor organe, cu excepția victimei traficului de ființe umane;

[...].”

Articolul 60

Partea vătămată

„[...]

(1) Partea vătămată dispune de următoarele drepturi:

8) să participe la ședința de judecată, inclusiv la examinarea materialelor cauzei;

15) să participe la judecarea cauzei pe cale ordinară de atac;

[...]

(2) Partea vătămată este obligată:

1) să se prezinte la citarea organului de urmărire penală sau a instanței judecătorești;

2) să facă declarații la cererea organului de urmărire penală sau a instanței judecătorești;

[...].”

Articolul 212

Confidențialitatea urmăririi penale

„ ... (1) Materialele urmăririi penale nu pot fi date publicității decât cu autorizația persoanei care efectuează urmărirea penală și numai în măsura în care ea consideră că aceasta este posibil, cu respectarea prezumției de nevinovăție, și ca să nu fie afectate interesele altor persoane și ale desfășurării urmăririi penale în condițiile Legii nr. 133 din 8 iulie 2011 privind protecția datelor cu caracter personal.

(2) Dacă este necesar a se păstra confidențialitatea, persoana care efectuează urmărirea penală previne martorii, partea vătămată, partea civilă, partea civilmente responsabilă sau reprezentanții lor, apărătorul, expertul, specialistul, interpretul, traducătorul și alte persoane care asistă la efectuarea acțiunilor de urmărire penală despre faptul că nu au voie să divulge informația privind urmărirea penală. Aceste persoane vor da o declarație în scris că au fost prevenite despre răspunderea pe care o vor purta conform art. 315 din Codul penal.

[...].”

Articolul 215

Obligația organului de urmărire penală, a procurorului și a instanței de judecată de a lua măsuri pentru asigurarea securității participanților la proces și a altor personae

„ (1) În circumstanțele prevăzute de Legea cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal, organul de urmărire penală, procurorul sau, în funcție de caz, instanța de judecată sînt obligați să ia măsurile prevăzute de legislație pentru ocrotirea vieții, integrității corporale, libertății sau bunurilor participanților la proces și, în condițiile legii, ale rudelor apropiate și membrilor de familie ai acestora.
[...].”

Articolul 300

Sfera controlului judiciar

„[...]

(2) Judecătorul de instrucție examinează plîngerile împotriva actelor ilegale ale organelor de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații dacă persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plîngerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

(3) Judecătorul de instrucție examinează plîngerile împotriva acțiunilor ilegale ale procurorului care nemijlocit exercită acțiuni de urmărire penală dacă persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plîngerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.
[...].”

Articolul 313

Plîngerea împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații

„ ... (1) Plîngerile împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații pot fi înaintate judecătorului de instrucție de către bănuțit, învinuit, apărător, partea vătămata, de alți participanți la proces sau de către alte persoane drepturile și interesele legitime ale cărora au fost încălcate de aceste organe, în cazul în care persoana nu este de acord cu rezultatul examinării plîngerii sale de către procuror sau nu a primit răspuns la plîngerea sa de la procuror în termenul prevăzut de lege.

[...]

(4) Plîngerea se examinează de către judecătorul de instrucție în termen de 10 zile, cu participarea procurorului și cu citarea persoanei care a depus plîngerea, precum și a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii. Neprezentarea persoanei care a depus plîngerea și/sau a persoanelor ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii nu împiedică examinarea acesteia. Procurorul este obligat să prezinte în instanță materialele corespunzătoare. În cadrul examinării plîngerii, procurorul și persoana care a depus plîngerea, precum și persoanele ale căror drepturi și libertăți pot fi afectate prin admiterea plîngerii dau explicații.

[...].”

Articolul 323

Participarea părții vătămate la judecarea cauzei și efectele neprezentării ei

„ ... (1) Partea vătămată, participînd la judecarea cauzei, dispune de drepturile și obligațiile prevăzute în art. 60.

(2) Judecarea cauzei în primă instanță și în instanța de apel se desfășoară cu participarea părții vătămate sau a reprezentantului ei, cu excepțiile prevăzute de prezentul cod.

(3) În caz de neprezentare motivată a părții vătămate, instanța, consultînd opiniile părților, decide judecarea cauzei sau amînarea ei în funcție de faptul dacă cauza poate fi judecată în lipsa părții vătămate fără a-i leza drepturile și interesele.

(4) La cererea întemeiată a părții vătămate, instanța o poate elibera de prezența la ședința de judecată, obligînd-o să se prezinte la un anumit termen stabilit pentru audierea ei.

(5) În caz de neprezentare nemotivată în instanță pentru audiere, partea vătămată poate fi adusă silit și poate fi supusă amenzii judiciare.”

Prevederile relevante ale Hotărârii Consiliului Superior al Magistraturii nr. 142/4 din 04 februarie 2014, (Instrucțiune cu privire la activitatea de evidență și documentare procesuală în judecătorii și curțile de apel), sunt următoarele:

„[...] VII. PROCEDURA DE GESTIONARE A MATERIALELOR CARE ȚIN DE COMPETENȚA JUDECĂTORULUI DE INSTRUCȚIE

106. Materialele examinate de judecătorul de instrucție se clasifică în material confidențiale și neconfidențiale. **Urmează a fi considerate confidențiale** demersurile examinate în cadrul urmăririi penale reieșind din prevederile art. 212 din Codul de procedură penală:

[...]

16. Plîngerii înaintate în baza art. 313 CPP

[...].”

Prevederile relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, ratificată de Republica Moldova la 01.02.1998:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

Articolul 17

Interzicerea abuzului de drept

„Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție”.

VII. EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII:

Autorul sesizării consideră că sunt întrunite condițiile, menținute în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituția Republicii Moldova.

Prin prezenta sesizare se solicită verificarea corespunderii constituționalității dispozițiilor art. 199 alin. (3) din Cod de Executare, cu prevederile art. 16, 20, 23, 24, 36, 37, 53 și 54 din Constituție.

Consider că normele materiale indicate supra, nu stabilesc clar condițiile de aplicare a transferării temporară a condamnatului într-un izolator de urmărire penală pentru participarea condamnatului în calitate de *petentul, petiționar, victimă, partea vătămată* în instanțele de judecată la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 Cod de procedură penală.

Luând în vedere cele menționate supra, *transportarea deținuților în instanța de judecată nearondată instituției penitenciare prin transferarea lor prealabilă în instituția de detenție arondată, la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din CPP*, nu este prevăzută de alin. (3) al art. 199 din Cod de Executare.

Un prim aspect care urmează a fi examinat de Înalță Curte se referă la analiza faptului că o persoană, care se află în statutul de condamnat într-un penitenciar, nu este în drepturi procesuale egale cu o persoană, care nu se află în detenție, în cazul în care ambele persoane au calitatea de victimă (partea vătămată) în cauzele examinate în ordinea prevăzută de art. 313 Cod de procedură penală (analiza coliziunii prin prisma ale art. 16 și 20 din Constituția RM).

Astfel, până în prezent, legiuitorul a prevăzut doar 2 (două) modalități pentru ca un condamnat să participe la examinarea unei astfel de plângeri, prin intermediul teleconferinței, sau cu prezența fizică în fața instanței judecătorești, însuși la cererea personală a condamnatului).

În același timp, teleconferință din penitenciar nu prevede toate condițiile de confidențialitate, precum și nu garantează că informațiile secrete despre derularea cercetării materialului procesului penal, nu vor fi divulgate terților (de exemplu, colaboratorilor sistemului penitenciar, împotriva cărora și a fost începută procedură penală, procesul penal, cauza penală și etc.)

Dar, în același timp, transferul într-un izolator de urmărire penală (izolator de arest preventiv) în condiții precare, pentru a participa ulterior la o singură ședință în fața unui judecător de instrucție, este de asemenea o măsură nerezonabilă.

Întrucât, de exemplu, un condamnat la detenție pe viață, va fi plasat într-o celulă izolată (solitară) pe un timp îndelungat, unde nu sunt condiții normale de detenție, la demisolul penitenciarului [...].

Or, se știe că condițiile de detenție în izolator de urmărire penală, sunt mult mai proaste, iar un deținut în statut de condamnat, va fi lipsit de multe din drepturile sale, din cauza imposibilității penitenciarului de a le asigura. De exemplu, acces la muncă, studii, întâlniri cu rude, acces la plimbări lungi și la sala sportivă și etc.

Astfel, **un al aspect** prin prisma căruia urmează a fi verificată constituționalitatea dispozițiilor alin. (3) din art. 199 Cod de Executare, se referă la contradictorii cu prevederile art. 24, 36 și 37 din Constituția RM.

24

Totodată, dacă un condamnat în calitate de victimă (partea vătămată) a unei plângeri împotriva actelor organului de urmărire penală dorește să fie personal prezent în proces și să depună mărturie (declarații) în ședința închisă (secretă), judecătorul nu îi lasă de ales decât să fie etapat în izolator de urmărire penală, în condiții inumane, contrar art. 3 al CEDO, deoarece modul în care instanța se îndrumă, este prevăzut de art. 199 alin. (3) din Cod de Executare, iar în același timp, norma vizată nu prevede „obligativitatea” și „necesitatea” transferării temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în cazul în care această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată în calitate de petentul, petiționarul, victimă, parte vătămată, la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din Codul de procedură penală.

Dar, în același timp, dacă judecătorul dispune că condamnatul va fi transferat în condiții inumane, unde victima (partea vătămată) va fi supusă unor torturi suplimentare, oricât de paradoxal ar suna la prima vedere, dar fiind în astfel de condiții, procesul în sine și depunerea mărturiei poate fi pusă în pericol, deoarece aflându-se într-un mediu atât de agresiv și fiind sub influență psihologică, unui deținut poate să-i fie frică să depună declarații împotriva colaboratorilor organelor de drept.

Or, potrivit art. 13 al CEDO, orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta Convenție au fost încălcate, are dreptul de a se adresa efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale. Norma convenției dispune că „**Orice persoana are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil cu dreptul la un remediu efectiv**”, fără nici o excepție.

Luând în vedere cele menționate supra, *transportarea deținuților în instanța de judecată nearondată instituției penitenciare prin transferarea lor prealabilă în instituția de detenție arondată, la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din CPP*, nu este prevăzută de alin. (3) al art. 199 din Cod de Executare.

Astfel, legiuitorul, la adoptarea prevederilor art. 199 alin. (3) Cod de Executare, nu a finalizat normele legii, care în viitor ar putea pune sub semnul întrebării chiar examinarea dosarelor în ordinea prevăzută de art. 313 Cod de procedură penală, prin prisma respectării prevederilor art. 3 și 6 al CEDO, precum și alte dificultăți cu care se pot confrunta participanții la proces și instanța de judecată.

Menționăm, că interpretarea dubioasă a acestei norme juridice, pune la îndoială soluția judecătorului atunci când decide în privința transferării temporară a condamnatului, care a depus plângere în ordinea prevăzută de art. 313 CPP, într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, prin prisma egalității autorului plângerii față de situația actuală și a circumstanțelor cauzei penale și poate duce, de asemenea, la abuzul de serviciu sau, dimpotrivă, să beneficieze de statutul său de judecător la înfăptuire justiției cu încălcarea intereselor tuturor participanților la proces.

Totodată, potrivit art. 1 al Legii cu privire la statutul judecătorului nr. 544 din 20 iulie 1995 (cu modificările și completările ulterioare), *puterea judecătorească se exercită numai prin instanța judecătorească în persoana judecătorului, unicul purtător al acestei puteri*.

1. Judecătorul este persoana investită constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii.

2. Judecătorii instanțelor judecătorești sînt independenți, imparțiali și inamovibili și se supun numai legii.

În context obțin relevanța prevederile art. 114 din Constituția Republicii Moldova și art.15 din Legea nr. 514 din 06.07.1995 cu privire la organizarea judecătorească, ***justiția se înfăptuiește în numele Legii prin intermediul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătorilor.***

Din conținutul prevederilor art. 199 alin. (3) din Cod de Executare al RM, nu este nici clar și nici previzibil cum urmează a fi aplicată transportarea deținuților în instanța de judecată nearondată instituției penitenciare, or, prin transferarea lor prealabilă în instituția de detenție arondată, or, direct în instanța de judecată în raza (zona) teritorială a instanței judecătorești, la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din Cod de procedură penală, unde statutul condamnatul este petentul, petiționarul, victimă, parte vătămată.

Astfel, prevederile contestate, nu îndeplinesc standardul previzibilității legii. Iar, conform art. 23 alin. (2) din Constituția RM, statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

Prin urmare, în mod absolut justificat și fondat, considerăm că utilizarea prevederilor alin. (3) al art. 199 Cod de Executare, la desfășurarea a unui proces penal în baza prevederilor art. 313 CPP, cu o persoană amplasată într-un penitenciar, în special, ***fără a acorda condamnatului posibilitatea de a fi prezent direct în instanță de judecată, fără menținerea în izolatorul de urmărire penală***, cu returnarea în această zi în penitenciarul unde această persoană este deținută, încalcă majoritatea drepturilor fundamentale garantate de Constituție RM, precum și art. 3, 6 și 13 Convenției CEDO.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat în nenumărate rânduri în practica sa, inclusiv instituită în cauzele contra Moldovei că, art. 6 al Convenției consfințește una dintre cele mai fundamentale valori ale unei societăți democratice.

Același standard este aplicabil inclusiv în cazul judecătorilor care acționează cu titlu oficial reprezentând puterea judecătorească ca una din cele trei puteri în stat.

Într-o atare abordare considerăm, că sunt atinse și drepturile reclamantului inclusiv prin prisma art. 54 din Constituție, potrivit căruia: „*În Rep. Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului... cît și restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.*”

Din conținutul acestei norme constituționale reiese principiu privind posibilitatea persoanei de a folosi toate mijloacele procedurale necesare pentru apărarea sa.

Acest principiu consacră ideea că reclamantul dispune de un șir de pîrghii care pot fi utilizate pentru apărarea dreptului său procesual: ***să adreseze cu cerere de escortare direct în instanța de judecată, fără menținerea în izolatorul de urmărire penală în condiții inumane***, fără îngrădiri și dubii neîntemeiate.

Prin reglementarea expusă de legiuitor, s-a oferit instanțelor dreptul privind ***etaparea condamnatului în instanța de judecată nearondată instituției penitenciare prin transferarea lor prealabilă în instituția de detenție arondată, cu menținerea în acest izolator de urmărire penală pe un termen îndelungat, pentru asigurarea prezenței***

numitului în ședința de judecată în ordinea prevăzută de art. 313 CPP. Totodată, condamnatul este informat despre faptul că are dreptul de a refuza în formă scrisă etaparea în izolator de urmărire penală, în scopul participării în ședința de judecată pe cauza respectivă, însă acest refuz va fi calificat drept refuz de a participa în ședințele judiciare. Ba mai mult, această Încheierea va fi irevocabilă, și nu prevede nici o excepție necesară privind acordarea condamnatului posibilitatea efectivă a apărării drepturilor sale fundamentale (a se contesta soluția adoptată de judecător).

Astfel, considerăm că, prin reglementarea respectivă pentru care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, prevăzute de art. 6 și 13 al Convenției CEDO, permițând instanței (unilateral) să decidă privind transferarea temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, iar, în cazul refuzului de etaparea în condiții inumane, acest refuz se califică de instanța, ca refuz de a participa în ședința de judecată, prin ce se încalcă accesul liber la justiție a unui condamnat, care nu dorește să fie deținut în condiții contrare art. 3 CEDO.

În lumina celor expuse supra, întru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale condamnatului, în temeiul art. 135 alin. (1) lit. g) din Constituția Republicii Moldova; art. 24 alin. (1), art. 25 lit. d) din Legea cu privire la Curtea Constituțională; art. 4 alin. (1) lit. g), art. 38 alin. (1) lit. d) din Codul jurisdicției constituționale; art. 7 CPP, solicit respectuos verificarea constituționalității alin. (3) al art. 199 Cod de Executare, pentru clarificarea acestor norme prin prisma „obligativității” și „necesității” transferării temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în cazul în care această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată în calitate de petentul, petiționarul, victimă, parte vătămată, la examinarea plângerilor depuse în ordinea prevăzută de art. 313 din Codul de procedură penală, Or, normele materiale indicate supra, nu stabilesc clar condițiile de transportarea condamnaților (deținuților) în instanța de judecată nearondată instituției penitenciare prin transferarea lor prealabilă în instituția de detenție arondată, la examinarea plângerilor depuse împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale organului de urmărire penală și ale organelor care exercită activitate specială de investigații; și în viziunea autorului sesizării nu corespunde cu prevederile articolelor 16, 20, 23, 24, 36, 37, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova, or această fiind o normă absolută.

Excepția este invocată de cet. Russu Denis (deținut la moment actual în calitate de condamnat în Penitenciarul nr. 17 – Rezina), reprezentat de avocat Aliona Dragomir or prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei, aflate pe rol la Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana.

Nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate din analiza jurisprudenței Curții Constituționale, nu am depistat vre-o hotărâre anterioară a Curții în privința problemelor abordate.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURILE:

Declar pe onoare că informațiile în prezentul formular sunt exacte.

Avocat Aliona Dragomir _____

Cet. Denis Russu _____

ALIONA DRAGOMIR

ÎNCHEIERE

14 iulie 2023

mun.Chișinău

Judecătoria Chișinău, sediul Ciocana

Instanța de judecată în componență:

Președintele ședinței, judecător

Grefier

Cu participarea:

avocatului

procurorului

Traducătorului

Victor Rațoi

Olga Dogoter

Aliona Dragomir

Alina Călugăreanu

Sergiu Danilescu

examinând, în ședință de judecată închisă, cererea avocatului Aliona Dragomir, care acționează în interesele petiționarului Denis Russu privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării plângerii depuse în condițiile art.313 Cod de Procedură Penală -,

A C O N S T A T A T :

La 29 martie 2023, Rusu Denis a înaintat în instanța de judecată plângere, în condițiile art.313 Cod de Procedură Penală, prin care solicită :

- anularea ordonanței din 21.02.2023 privind refuzul în pornirea urmăririi penale pe faptele expuse în plângere penală înregistrată în Registrul de evidență a sesizărilor cu privire la infracțiuni la 17.12.2022, emisă de către procuror delegat Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Botanica, Evghenia Luca, examinând procesului penal nr. 20224202442 și anularea ordonanței procurorului, adjunct-interimar al Procurorului-șef al Procuraturii mun. Chișinău, șef interimar al Oficiului Botanica, Denis Poiată, privind respingerea plângerii ca neîntemeiată;

- a obliga procurorul să dispună reluarea urmăririi penale și respectiv, să lichideze încălcările depistate ale drepturilor și libertăților omului conturate în toate amănunțele din conținutul plângerii inițiale, după care, în urma efectuării acțiunilor de urmărire penală și în dependența de circumstanțele stabilite, să se adopte o hotărâre în condiții legii;

- efectuarea cu celeritate a tuturor acțiunilor de urmărire penală necesare stabilirii tuturor circumstanțelor cauzei în vederea aflării adevărului, audierea petiționarului Denis Russu, audierea martorilor, colectarea probelor suplimentare și audierea tuturor persoanelor implicate cu trageră la răspundere penală pe angajații Administrației Naționale a Penitenciarelor, cei care la data de 24 noiembrie 2022 au săvârșit infracțiunile prevăzute de art. 303 și art. 320 din Codul penal al RM.

La 29 iunie 2023, avocatul Aliona Dragomir a înaintat o cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate prin care solicită sesizarea Curții Constituțională a RM privind ridicarea excepției de neconstituționalitate și verificarea constituționalității alin. (3) și (8) al art. 199 din Cod de Executare, pentru clarificarea acestor norme prin prisma „obligativității” și „necesității” transferării temporară a condamnatului într-un penitenciar de un tip mai sever sau într-un izolator de urmărire penală, în cazul în care această transferare este necesară pentru participarea condamnatului în instanțele de judecată în calitate de petent, petiționar, victimă, parte vătămată, la examinarea plângerilor depuse în baza art. 313 din Codul de procedură penală, cât și fraza privind greutatea bagajului care nu va depăși 20 de kg, deoarece consideră că aceste restrângeri nu sunt proporționale cu situația în care se află condamnatul, or, evident că aflându-se în sistemul penitenciar al RM documente și alte bunuri ale condamnatului, are greutate mai mare decât cea prevăzută de alin. (8) al normei vizate.

Avocatul petiționarului a susținut cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate formulată.

În ședința de judecată, petiționarul a solicitat să fie admisă cererea înaintată.
Procurorul a lăsat soluționarea cererii la discreția instanței de judecată.

Audiind poziția participanților prezenți la proces, studiind temeiurile de fapt și de drept invocate în cerere și raportându-le, per ansamblu, condițiilor speței, instanța de judecată ajunge la concluzia de a admite cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate în cadrul examinării cauzei, reieșind din considerentele ce urmează.

În conformitate cu pct. 82 din Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016 pentru interpretarea articolului 135 alin.(1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova, *judecătorul ordinar nu se va pronunța asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, ci se va limita exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții: obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin.(1) lit.a) din Constituție; excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia, sau indică faptul că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.*

Verificarea constituționalității normelor contestate constituie competența exclusivă a Curții Constituționale. Astfel, judecătorii ordinari nu sunt în drept să refuze părților sesizarea Curții Constituționale, decât doar în condițiile menționate la pct. 82.

Totodată, instanța remarcă că, în conformitate cu art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Urmare a celor invocate, instanța constată ca fiind întemeiată cererea menționată a avocatului Aliona Dragomir privind ridicarea excepției de neconstituționalitate asupra textului de lege de la art. 199 Cod de executare.

Totodată, instanța de judecată consideră necesar a dispune suspendarea examinării cauzei, până la exercitarea, de către Curtea Constituțională, a controlului constituționalității prevederilor normei indicate.

În temeiul celor expuse și în conformitate cu prevederile art. art. 7, 41, Cod de procedură penală, art. 135 din Constituția Republicii Moldova, în acord cu Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, instanța de judecată –

DISPUNE:

Admite cererea avocatului Aliona Dragomir, în interesele lui Russu Denis privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a alin. (3) și (8) al art. 199 din Cod de Executare.

Se remite în adresa Curții Constituționale prezenta încheiere și sesizarea avocatului Aliona Dragomir.

Ssuspendă examinarea plîngerii formulată de către avocatul Aliona Dragomir, în interesele lui Russu Denis, în cauza nr. 10-673/2023 până la data în care instanța va fi informată privitor la rezultatul examinării cererii menționată privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a alin. (3) și (8) al art. 199 din Cod de Executare.

Încheierea separat nu este susceptibilă căilor de atac, însă poate fi atacată odată cu fondul cauzei.

**Președintele ședinței,
Judecător**

semnat

Victor Rațoi

Copia corespunde originalului

Judecător V. Rațoi